
Capitolul 12 REPARTIȚIA VENITURILOR

CUPRINS

- 12.1. Natura și formele repartiției. Formarea veniturilor.
- 12.2. Salariul
- 12.3. Profitul
- 12.4. Dobânda
- 12.5. Renta

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

ÎNTREBĂRI DE AUTOEVALUARE

CONCEPTE

- Repartiția venitului național
- Repartiția funcțională
- Redistribuirea veniturilor
- Prelevări (din venituri)
- Transferuri
- Salariul
- Salariul nominal
- Salariul real
- Salariul minim
- Diferențierea salariilor
- Profitul
- Profitul nelegitim sau ilegal
- Profitul net sau admis
- Supraprofitul
- Dobânda
- Rata dobânzii (simple și compuse)
- Dobânda reală
- Dobânda netă
- Renta economică Renta funciară diferențială
- Renta funciară absolută
- Renta economică
- Cvasirenta

REPARTIȚIA VENITURILOR

Prezentare generală După ce a fost studiată, crearea bogăției prin activitatea economică, trebuie să fie cunoscut și modul cum aceasta este repartizată (împărțită) între indivizi, dând naștere veniturilor. În acest sens, rolul fundamental revine pieței și intervențiilor realizate de administrații, în special de cele publice.

12.1. NATURA ȘI FORMELE REPARTIȚIEI

REPARTIȚIA este procesul prin care valoarea adăugată din activitatea economică internă și din exterior sau venitul național se împarte între posesorii factorilor de producție, iar în cele din urmă, și între alți indivizi.

Repartiția veniturilor are caracter complex și se realizează prin două procese care se interferează, dar care din punct de vedere logic pot fi relevate separat.

Distribuția primară *Repartiția funcțională sau distribuția primară* are loc între posesorii factorilor de producție în funcție de contribuția pe care o au la crearea venitului național sau noii valori. Se realizează prin intermediul piețelor factorilor de producție – piața muncii, piața monetară și a capitalului, piața funciară

Veniturile primare *Veniturile primare sau funcționale* sunt acelea care se formează prin distribuția primară sau funcțională și corespund factorilor implicați direct în activitatea economică.

- **Salariul** – revine posesorilor muncii;
- **Profitul** – revine firmei;
- **Dobânda** – revine posesorilor capitalului ;
- **Renta** – revine posesorilor pământului atras în activitatea economică.

Redistribuirea *Repartiția secundară sau redistribuirea* completează procesul repartiției prin intervenția administrațiilor – îndeosebi publice – determinând formarea unor noi venituri.

Venituri derivate *Veniturile secundare sau derivate* se formează prin redistribuirea veniturilor primare ca urmare a intervenției administrațiilor. Forme fundamentale :

- **Prelevări** – constituie venituri ale administrațiilor, adică sume preluate din veniturile primare, în mod obligatoriu, pentru a fi redistribuite. Sunt percepute ca : T.V.A., impozite

pe venit, capital, imobile, contribuții la asigurările sociale, la ajutorul de șomaj etc.

- **Transferuri** – plăți gratuite către diferiți beneficiari, precum subvenții, ajutor de șomaj, alocații pentru copii, donații etc.

Caseta 12.1 Repartiția personală a veniturilor

- Privește direct menajele sau gospodăriile ;
- Relevă modul în care se constituie veniturile individuale ca rezultat al repartiției primare și derivate :
 - *din distribuția primară*, prin intermediul piețelor factorilor de producție cu care o persoană participă la activitatea economică, adică prin remunerarea factorilor de producție – salariu, profit, dobândă, rentă;
 - prin prelevări percepute de administrații – T.V.A., impozite pe venit și proprietate etc – care diminuează veniturile primare ;
 - *prin transferuri* de la administrații sau *venituri din transfer* care se adaugă la veniturile primare – pentru cei care participă la distribuția primară sau constituie singura formă de venit pentru cei care nu au venituri primare.

12.2. SALARIUL

Salariul	Reprezintă venitul prin care se remunerează munca și de aceea este considerat preț al muncii având însă o denumire specifică.
Salariul natural	Salariul a cărui mărime reprezintă costul muncii, minimul necesar pentru existența salariatului și familiei sale.
Salariul individual, parte a fondului de salarii	Partea din fondul de salarii – suma totală prevăzută pentru salarii, ce revine unui salariat.
Salariul, rezultat al productivității marginale	Salariul este o sumă a cărei mărime se determină în funcție de raportul dintre productivitatea marginală a salariului (utilitatea pe care munca salariatului o are pentru capitalist) și costul marginal al muncii (ceea ce plătește capitalistul salariatului) care constituie utilitatea muncii pentru salariat. Capitalistul nu acceptă, în principiu, să plătească un salariu de o anumită mărime dacă productivitatea salariatului respectiv nu este egală sau mai mare cu salariul. Condiția : $VMP_n \geq W$.

Salariul este o sumă a cărei mărime decurge din raportul de forțe existent la

**Salariul,
rezultat al
raportului
dintre
forțele
sociale
implicate**
**Salariul
rezultat al
negocierii**

un moment (însă variabil în timp) între salariați și cei ce folosesc munca, dintre sindicatele salariaților și patronat.

Noua Școală de la Cambridge consideră salariul ca expresie a împărțirii veniturilor prin negociere între partenerii sociali.

Caseta 12.2 Originea salariului ca venit

SALARIUL DIRECT SAU DE RANDAMENT – venitul primar obținut din participarea la activitatea economică. Poate fi individual sau colectiv.

SALARIUL SOCIAL SAU INDIRECT – venit independent de activitatea celui care îl primește (fără contrapartidă)

- **Salariul – cost** Toate cheltuielile firmei cu factorul muncă.
- **Salariul – venit** Partea din salariul – cost efectiv primită de salariat.
- **Salariul nominal** Suma încasată de salariat (în bani).
- **Salariul real** Bunurile și serviciile ce pot fi obținute cu salariul nominal sau salariul nominal (SN) corectat cu indicele prețurilor (IP) :
 $SR = (SN/IP)100$
 - salariul \neq salariul-venit
 - salariul real \neq salariul –venit
 - salariul real \neq salariul nominal

Caseta 12.3 Factori de influență a salariului-venit modern (actual)

- IMPLICAREA tot mai evidentă a grupurilor salariale și patronale, sindicatelor corespunzătoare lor.
- INTERVENȚIA STATULUI în relațiile de muncă salariale.
- DIFERENȚELE dintre mecanismele de stabilire a mărimumii salariilor.
- INDETERMINAREA mărimumii salariilor care oscilează între productivitatea marginală a muncii și salariul minim legal.
- RIGIDITATEA SALARIILOR pe termen scurt, în condiții de recesiune și la scădere.
- RATA RIDICATĂ A ȘOMAJULUI și tendința de prelungire a duratei șomajului.

Model de rezolvare

1. Dacă rata inflației este în anul curent 50% față de anul precedent, iar salariul nominal crește cu 65%, să se calculeze:

- evoluția salariului real;
- cu cât ar fi trebuit să crească salariul nominal, pentru ca salariul real să rămână constant.

Răspuns: a) Indicele salariului real reprezintă raportul dintre indicele salariului nominal și indicele prețurilor. $I_{SR} = (I_{SN} / I_P) * 100 = (165\% / 150\%) * 100 = 110\%$. Salariul real a crescut cu 10%.

b) Salariul nominal trebuia să crească cu 50% pentru ca salariul real să rămână constant.

12.3. PROFITUL

Accepțiunea generală a profitului

Denumirea generică dată diferenței pozitive dintre sumele obținute de o societate comercială din producerea și vânzarea unui bun economic și cheltuielile ocazionate de producerea și vânzarea sa.

Profitul nu este o mărime omogenă

Suma pe care o denumim profit provine din eficiența activității, dar poate cuprinde în diferite proporții și alte forme de venit.

Natura profitului

Are caracter complex și explicații foarte diferite expuse prin diverse teorii:

- teorii subiective** ce consideră că profitul își are originea în **acțiunea antreprenorului**:
 - J. Schumpeter – profitul recompensează acțiunea dinamică și inovația antreprenorului;
 - F.H. Knight – profitul este o recompensă pentru riscul asumat de antreprenor.
- teorii obiective** care atribuie profitul unor condiții obiective existente în societate:
 - K. Marx – profitul își are sursa în plusvaloare sau în valoarea nou creată;
 - L. Walras – factori structurali, precum piețele de monopol și monopol generează profitul.

Concluzie: analiza acestor explicații este mai degrabă complementară decât contradictorie.

Modul de calcul

Este cel contabil și are caracter oficial - obligatoriu.

Profit = veniturile din activitatea comercială a unui agent economic – cheltuielile făcute în acest sens.

Profit legitim sau legal	Este obținut în contextul respectării legislației în vigoare.
Profit nelegitim sau nelegal	Este obținut prin încălcarea, deliberată, sau nu, a legislației. Nu trebuie să rămână celui ce l-a obținut.
Profit net sau admis	Este profitul rămas după plata impozitului.
Profit economic	Este profitul calculat ca diferență între venitul obținut de firmă și costul său total, de opțiune sau oportunitate. profitul economic < profit legal.
Profitul normal	Este profitul suficient pentru a continua activitatea economică prin care a fost obținut.
Supraprofitul	Excedentul de profit peste cel normal.
Mărimea profitului	Poate fi relevată prin: <ul style="list-style-type: none"> • masa profitului – suma absolută a profitului; • rata profitului – care poate fi: <ul style="list-style-type: none"> ▪ rata comercială – profit/cifra de afaceri • 100; ▪ rata economică – profit/activele totale ale firmei (proprie și împrumutate) • 100; ▪ rata financiară – profit/activele proprii • 100; ▪ rata rentabilității – profit/cost • 100.

Caseta 12.4 Factorii de influență a profitului

- *nivelul productivității (randamentului)* – influență direct proporțională.
- *prețul de vânzare* – influență direct proporțională.
- *costul* – influență invers proporțională.
- *volumul, structura și calitatea producției* – influență, în general, direct proporțională.
- *viteza de circulație a capitalului* – influență direct proporțională.
- *economisirea capitalului* – influență direct proporțională.

Model de rezolvare

1. Salariul se deosebește de profit prin aceea că:

- salariul este mai mare decât profitul;
- profitul este un venit;
- sunt două forme de venit care revin unor posesori de factori de producție diferiți;
- salariul este folosit pentru consum, iar profitul este folosit pentru economisire.

Răspuns: c), pentru că salariul și profitul sunt forme de venit ce revin posesorilor unor factori de producție diferiți

12.4. DOBÂNDA

Natura dobânzii

Dobânda reprezintă venitul însușit de proprietarul oricărui capital antrenat într-o activitate economică sub formă de excedent peste capitalul respectiv avansat.

Retribuie pe proprietar pentru serviciul adus de capitalul său în activitatea în care a fost investit.

Mărimea dobânzii

Este relevantă prin:

- **masa sau suma absolută a dobânzii (D);**
- **rata dobânzii – venitul anual exprimat în procente(d);**
 - **rata dobânzii simple** – serviciul relativ adus de un capital în condițiile în care dobânda nu se capitalizează:

$$d = D/C \cdot 100$$

în care: C = capitalul avansat,

D = masa dobânzii.

- **rata dobânzii compuse** – serviciul relativ adus de un capital când dobânda se capitalizează:

$$D = (1 + d)^n$$

în care: n = numărul de ani.

Diversitatea ratelor dobânzii

Criteriile diversității sunt:

- **specializarea diferitelor piețe pe care capitalul poate activa;**
- **scadența de plată;**
- **riscurile asumate de investitor.**
- **Ratele dobânzilor nominale:**
 - **ratele proprii pieței monetare** pentru credite de:
 - o zi;
 - 30 zile;
 - 90 zile;
 - 180 zile;
 - rata dobânzii bancare de bază;
 - rata dobânzii la casele de economii.
 - **ratele dobânzilor pe piața interbancară;**
 - **ratele dobânzilor pe termen lung sau obligatate.**
- **Ratele dobânzilor reale:**

$$i = r + \Pi, \text{ în care:}$$

i = rata dobânzii nominale sau rata de piață a dobânzii;

r = rata reală a dobânzii;

Π = rata inflației.

Dacă în economie nu există inflație, $i = r$.

• **Rata dobânzii nete:**

$$r^* = i \cdot \lambda, \text{ în care:}$$

r^* = rata dobânzii nete sau rata dobânzii nominale după plata impozitului;

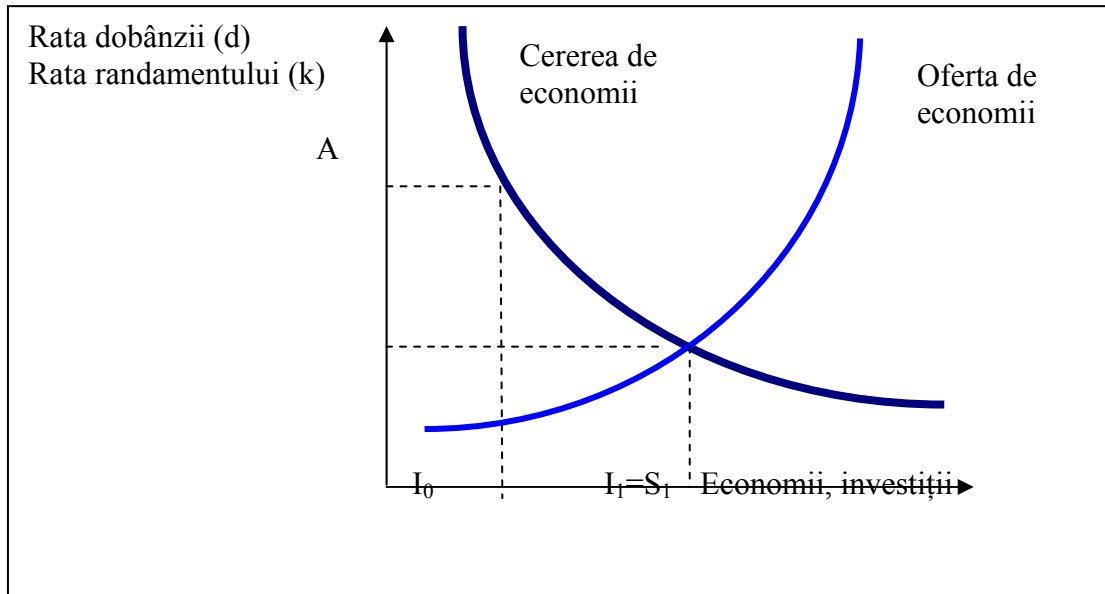
λ = procentul de taxare sau de impozitare.

Rata dobânzii pe termen lung > rata dobânzii pe termen scurt

Explicații:

- *preferința pentru lichiditate;*
- *anticiparea unei posibile inflații sau a unui boom economic;*
- *oferta mai mare de capital pe termen scurt decât pe termen lung;*
- *habitatul preferat – care pentru a fi abandonat, trebuie să se asigure o dobândă mai mare.*

Caseta 12.5. Piața economiilor

Curba cererii exprimă volumul economiilor cerute la diferite rate ale dobânzii (d). Se vor realiza întâi proiectele de investiții a căror rentabilitate anticipată (k) este cea mai ridicată și apoi, dacă se găsesc mijloacele de finanțare, vor fi selecționate celelalte proiecte în ordinea descrescătoare a rentabilității. Astfel, în punctul A se realizează investiții de nivelul (volumul) I_0 .

Pentru fiecare din proiectele respective, fiecare investitor anticipează o rentabilitate a capitalului cel puțin egală cu k_0 . Investitorii sunt dispuși să împrumute bani dacă rata dobânzii nu depășește r_0 . Dacă rata dobânzii este mai mică, se va merge pe curba cererii în jos acceptându-se investiții pentru care rentabilitatea așteptată va fi mai mică. Opțiunile investitorilor se explică prin:

- informațiile pe care le au cu privire la tehnicile de producție existente;
- modul în care ei fac previziunile;
- cum apreciază ei riscul;
- dacă le place sau nu riscul.

Cum se justifică dobânda ca venit

Teorii ale „forțelor reale”

- **productivitatea capitalului** – face posibilă existența și plata dobânzii;
- **deprecierea viitorului (fenomen psihologic)** – cauza plății unei dobânzi pentru creditor;
- **abstinența sau așteptarea** - care trebuie recompensate;
- **formarea valorii nou create** – din care o parte devine dobândă;
- **economisirea** – care trebuie și ea recompensată;
- **cererea de capital** – care nu poate fi satisfăcută decât prin plata unei dobânzi.

Teorii monetariste

- **explicația Knut Wicksell** – excesul și raritatea bunurilor;
- **explicația J.M.Keynes** – preferința pentru lichiditate din motive de tranzacție, prevedere și speculație.
- **Paritatea ratelor dobânzii(P)** – raportul sau diferența dintre ratele dobânzii (nominale sau reale) din două țări:

$P = iA/iB$ sau $P = iA - iB$, în care:

iA = rata dobânzii în țara A;

iB = rata dobânzii în țara B.

Capitalul tinde spre țara unde rata dobânzii este mai mare sau se anticipează că va crește.

- **Atragerea capitalurilor** disponibile din diferite țări spre țara în care raportul (cursul) de schimb al monedei naționale crește;
- **Orientarea capitalurilor** disponibile spre investiții pe domenii în funcție de raportul dintre rata dobânzii și randamentul net al investiției respective;
- **Stimularea sau inhibarea** renunțării de către populație la anumite consumuri curente pentru a spori capitalul disponibil.

Implicații ale dinamicii dobânzii

Model de rezolvare

1. Dobânda este:

- a) diferența dintre creditul acordat și cel solicitat;
- b) comisionul pe care îl percepe la intermedierea unui credit;
- c) diferența dintre suma restituită și cea primită sub formă de împrumut.

Răspuns: c), pentru că dobânda este remunerarea factorului capital.

2. Se efectuează un depozit bancar la termen pentru 3 ani, în sumă de 1 milion u.m., cu o rată anuală a dobânzii de 20%. Care va fi mărimea acestui depozit după trei ani?

Răspuns: 1.728.000

Rezolvare: Folosim formula dobânzii compuse

$$S_n = S_0(1+i)^n = 1.000.000(1+0,20)^3 = 1.728.000$$

12.5. RENTA

<i>Natura rentei</i>	Valoarea contribuției pe care o aduce pământul (sau alt bun imobiliar) în cadrul unei activități economice și pe care și-o însușește proprietarul bunului respectiv.
<i>Renta funciară</i>	Venitul însușit de proprietarul pământului, peste ceea ce el primește în mod normal, ca urmare a faptului că oferta acestui factor de producție este imperfect elastică sau inelastică.
<i>Premisele rentei funciare</i>	<ol style="list-style-type: none"><i>Caracterul limitat al pământului</i> – ceea ce face ca oferta acestui factor de producție să nu poată crește;<i>Impactul legii randamentelor descrescânde</i> – ceea ce face ca satisfacerea nevoii de produse agricole să implice creșterea suprafețelor cultivate;<i>Interacțiunea cerere – ofertă – preț</i>. Dacă cererea de produse agricole crește, în raport cu o ofertă dată, prețul se va mări și, pentru că oferta de produse agricole nu poate „urma” creșterea cererii și a prețului, acesta atinge o mărime care permite proprietarului de pământ renta funciară.
<i>Renta funciară diferențială</i>	Venitul obținut de proprietarul pământului peste cel normal, de pe terenurile cu fertilitate mai mare, poziție mai bună față de piață.
<i>Sursa rentei diferențiale</i>	Costurile mai mici ale produselor agricole de pe terenurile mai fertile sau mai apropiate de piață față de costurile mai ridicate ale produselor agricole de pe celelalte terenuri.
<i>Renta funciară absolută</i>	Venitul însușit de proprietarii tuturor pământurilor atrase în circuitul economic atunci când cererea de produse agricole este mai mare ca oferta și prețurile lor cresc fără a putea determina o creștere a ofertei de pământ ca factor de producție. Renta funciară absolută nu o include pe cea diferențială.
<i>Tendința de creștere a rentei funciare</i>	Renta funciară are, în timp, tendința să crească. Cauza creșterii o reprezintă creșterea de produse agricole.
<i>Confiscarea rentei funciare</i>	Renta funciară fiind un venit peste ceea ce se plătește în mod normal pentru utilizarea pământului ca factor de producție a fost considerată o cauză a creșterii prețului produselor agricole. Pentru înlăturarea sa a fost preconizată „confiscarea” prin diferite măsuri: <ul style="list-style-type: none">• preluarea de către stat prin impozit;• naționalizarea solului;• răscumpărarea terenurilor.
<i>Renta economică</i>	În măsura în care un factor de producție se confirmă a fi imperfect elastic sau inelastic, în raport cu prețul său, renta devine o realitate și în alte domenii, fiind numită rentă economică.
<i>Tipuri de rentă</i>	<ul style="list-style-type: none">• <i>rentă absolută sau de raritate</i>;

economică

- *rentă diferențială sau renta factorilor de producție rară de calitate deosebită;*
- *renta de menținere a destinației unui factor de producție.*

Cvasirenta

Renta datorată neadaptării, pe termen scurt, a ofertei unui factor de producție la creșterea prețului său.

Nota bene

Situații de raritate a factorilor de producție sau de imperfectă elasticitate a ofertei lor pot fi create și artificial(vezi monopolul). Determină obținerea de cvasirente.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

- Campbell,
R.McConnel
Stanley L.,Brue** Economics – Principles, Problems and Policies, Thirteenth Edition,
McGraw Hill, INC, 1996
- Gerard Thoris** La repartition des revenus, Editura Armand Colin, Paris, 1997
- Lipsey, Richard G.
Cristal, K.Alec** Economia pozitivă, Editura Economică, București, 1999.
- Colectivul Catedrei de
Economie și Politici
Economice** Economie, Ediția a VI-a, Editura Economică, București, 2003.
- Colectivul Catedrei de
Economie și Politici
Economice** Economie-Aplicații, Ediția a 4-a, Editura Economică, București,
2003.
- Colectivul Catedrei de
Economie și Politici
Economice** Dicționar de Economie, Ediția a III-a, Editura Economică,
București, 2003

ÎNTREBĂRI DE AUTOEVALUARE

- Prin ce considerații că se impune teoria salariului de eficiență în analiza economică?
- Teoria capitalului uman (cultural), prin conținutul său, explică natura salariului sau anumite premise ale diferențierii salariilor? În ce raport se află teoria despre salariu, ca expresie a raportului cerere – ofertă pe piața muncii cu teoria salariului de eficiență?
- În vorbirea curentă, profitul apare ca un termen căruia i se atribuie o mare varietate de înțelesuri sau sensuri. Cum s-ar putea explica această situație?
- Profitul este forma generală a venitului, provenit indiferent din ce activitate economică? Dacă este așa, cum vă explicați existența celorlalte forme ale venitului?
- Ce rol atribuie ratei dobânzii nominale, reale și nete o întreprindere care, având o parte din capital disponibil, dorește să-i dea o anumită utilizare?
- Ce efect vă așteptați să aibă ritmul investițiilor din economia unei țări asupra nivelului dobânzilor? Cum explicați efectul respectiv?
- Atunci când creditorii acordă împrumuturi clienților pentru realizarea unor acțiuni cu risc mare, ei trebuie să majoreze și dobânzile percepute de la clienții care solicită credite pentru acțiuni cu risc scăzut în scopul acoperirii pierderilor rezultate din neplată. Cum apreciați dumneavoastră acest mod de a acționa al creditorilor?
- În ce condiții utilizarea unui factor de producție poate aduce rentă deținătorului acesteia?
- Randamentele neproportionale sunt o lege a utilizării factorilor de producție în anumite combinații. Analizați.
- Care sunt motivele pentru care prețul pământului este considerat „rentă capitalizată”?